

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 259 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-177 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 212 IR 217 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-176**

2025 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2025 m. balandžio 9 d. sprendimo Nr. SV-S-145 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 ir 3 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 259 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-177 (toliau – BK projektas) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 212 ir 217 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-176 (toliau kartu – Įstatymų projektai), tačiau pateikti šias pastabas ir pasiūlymus dėl Įstatymų projektų tobulinimo:

1. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad siūlomų įtvirtinti pakeitimų tikslas yra paskatinti narkotines ar psichotropines medžiagas vartojančius asmenis keisti savo elgesį ir atsisakyti žalingo gyvenimo būdo, užuot baudus juos Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) priemonėmis. Pritariant Įstatymų projektų tikslui, atkreiptinas dėmesys į tai, kad BK projektu siūlomas įtvirtinti atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindas, nukreiptas į galimybę sudaryti prielaidas priklausomiems nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų asmenims siekti gydymo nuo priklausomybės, o tokios priklausomybės neturintiems asmenims – lankyti teisės aktų nustatyta tvarka rengiamus kursus apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalą, gali nepasiekti savo tikslų dėl per daug ribotų jo taikymo galimybių. Nors aptariamas atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindas gali sukurti realią pridėtinę vertę keičiant dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo problemų turinčių asmenų elgesį pozityvia kryptimi, tačiau BK projekto 1 straipsniu keičiamą BK 259 straipsnį siūloma papildyti nauja 4 dalimi, įtvirtinančia itin griežtą ribojimą, kuris teistumą turintiems asmenims uždraudžia taikyti siūlomą naują atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą. Tokio pobūdžio ribojimas galimai užkirstų kelią efektyviai pritaikyti į pozityvius elgesio pokyčius nukreiptą priemonę tai asmenų kategorijai, kuriai ji reikalinga ir kuriai galėtų sukurti realių elgesio pokyčių tikimybę, nes tikėtina, kad didžioji dalis nuo aptariamų priklausomybės kenčiančių asmenų, pirmą kartą padariusių BK 259 straipsnyje numatytas nusikalstamas veikas, yra ne kartą patraukti baudžiamojon atsakomybėn už kitas nusikalstamas veikas (pvz., už turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas) ir laikomi teistais. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nėra atskleista, kodėl pasirinkta būtent tokia taikymo apimtis. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad, BK 259 straipsnio 4 dalyje įtvirtinus naują ribojimą atleisti teistus asmenis nuo baudžiamosios atsakomybės, būtų užkirstas kelias siekti, jog nuo priklausomybių ligų, susijusių su

narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, kenčiantys asmenys pradėtų gydymą, kuris galėtų ne tik užtikrinti, kad jie daugiau nebeususikalstų, bet ir nukreiptų jų tolesnį gyvenimą pozityvia kryptimi.

2. Akcentuotina tai, kad, BK 259 straipsnio naujojoje 4 dalyje įtvirtinus itin griežtą ribojimą, būtų nustatytos griežtesnės sąlygos atleisti asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės, negu šiuo metu yra nustatyta galiojančio BK 259 straipsnio 3 dalyje. Šiame kontekste pažymėtina, kad BK projektu keičiamą BK 259 straipsnį siūloma papildyti nauja 5 dalimi, kurioje įtvirtinamas pagrįstas ir proporcingas pagrindas, nustatantis galimybę panaikinti pritaikytą atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės asmenims, kurie nepateisino valstybės jiems suteikto pasitikėjimo, nes padarė naujų nusikalstamų veikų arba nutraukė pradėtą priklausomybės nuo narkotinių ir (ar) psichotropinių medžiagų gydymą, arba nebaigė lankyti visų teisės aktų nustatyta tvarka rengiamų kursų apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalą. Tačiau BK projektu siūloma BK 259 straipsnyje įtvirtinti nauja 4 dalis yra išankstinė ribojanti sąlyga, kuri nėra susijusi su nepateisintu valstybės suteiktu pasitikėjimu BK 259 straipsnyje įtvirtintas nusikalstamas veikas darančių asmenų atveju, o yra tik į asmens praeityje padarytas nusikalstamas veikas nukreiptas ribojimas, keliantis abejonių dėl jo proporcingumo. Įtvirtinus tokio pobūdžio ribojimą, nukreiptą išimtinai tik į asmens teistumo vertinimą, būtų pernelyg apribotas asmenų, kurie galėtų būti atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės, skaičius ir iš dalies užkirstas kelias paskatinti asmenis, kuriems labiausiai reikia motyvacijos siekti pozityvių elgesio pokyčių, pradėti gydymą. Atsižvelgiant į tai ir norint įtvirtinti efektyvesnę galimybę pasiekti Įstatymų projektų autorių keliamus tikslus, siūlytina tobulinti BK projektu keičiamo 259 straipsnio 4 dalį, numatančią draudimą taikyti atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės teistiems asmenims.

3. BK projektu siūloma papildyti BK 259 straipsnį 5 dalimi, kurioje, be kita ko, būtų nurodyta, kad asmeniui taikytas BK 259 straipsnio 3 dalyje numatytas atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindas netenka galios ir sprendžiama dėl tokio asmens baudžiamosios atsakomybės už visas padarytas nusikalstamas veikas, jeigu toks asmuo nepabaigęs nutraukė pradėtą priklausomybės nuo narkotinių ir (ar) psichotropinių medžiagų gydymą arba nebaigė lankyti visų teisės aktų nustatyta tvarka rengiamų kursų apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalą. Tačiau BK projektu siūlomu BK 259 straipsnio 3 dalies papildymu (sąlyginiu atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindu) asmeniui nenumatyta pareiga tokį gydymą arba kursus baigti iki galo. Atsižvelgiant į tai, siūlytina nustatyti, kad asmuo, pasinaudojęs sąlyginiu atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindu, turi ne tik pareigą pradėti lankyti kursus (gydymą), bet ir šiuos kursus (gydymą) užbaigti. Atsižvelgiant į BK 72⁵ straipsnyje, kuris numato iš esmės analogišką įpareigojimą, nustatytą terminą, gydymo ir kursų galimą specifiškumą, taip pat asmenų poreikius gydytis ir (ar) lankyti kursus, siūlytina nustatyti, kad maksimalus terminas, per kurį asmenys turėtų baigti gydymą (kursus), būtų ne ilgesnis nei 2 metai.

4. Nors BK projekte nurodyta, kad sveikatos apsaugos ministras, teisingumo ministras ir generalinis prokuroras yra atsakingi už BK projekto įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimą, tačiau Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nepaaiškinta, koks yra numatomas siūlomos naujos nuostatos taikymo ir vykdymo mechanizmas (kokiai institucijai pateikiami vykdyti sprendimai atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo sutinka gydytis ir (ar) dalyvauti kursuose, kaip vykdoma šio įsipareigojimo vykdymo kontrolė, kas informuojamas ir kokių veiksmų imamas, jei asmuo jo nevykdo ir pan.). Siekiant suteikti pakankamai laiko pasiruošti Įstatymų projektais siūlomo teisinio reguliavimo įgyvendinimui (reikalingiems įgyvendinamiesiems teisės aktams parengti, kursams apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalą organizuoti, šiuos kursus vykdysiantiems

asmenims apmokyti, šio reglamentavimo įgyvendinimo priežiūros institucijoms pasirengti vykdyti numatytą veiklą (nustatyti žmogiškųjų ir finansinių išteklių poreikį ir kt.), siūloma Įstatymų projektą įsigaliojimo terminą nustatyti 2027 m. sausio 1 d.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras